

АКИМЕНКО ЮЛІЯ ЮРІЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент

РОЛЬ СЕФТА У ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРИВАТНОГО ПРАВА КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Європейський Союз сьогодні стоїть перед непростим вибором: в якому напрямку і якими способами удосконалювати і розвивати вже чинне законодавство, як сприймати і реагувати на ті численні фундаментальні академічні досягнення, які не тільки роблять серйозний вплив на всіх суб'єктів правовідносин, а й застосовуються як правові акти в країнах-членах ЄС, та вже зараз закладають підґрунтя майбутнього розвитку права ЄС. На початку процесу європейської економічної інтеграції багато дослідників приходили до думки про те, що вона неможлива без правової інтеграції, що з часом отримала своє підтвердження на практиці. Увага, яка приділяється окремим сферам гармонізації приватного права в Європейському союзі, свідчить про те, що цивільно-правові інститути поступово перетворюються з суто національних на загальноєвропейські. Таким чином, інтеграційно-правові тенденції в Європейському союзі доводять можливість конвергенції традиційних для Європи систем права. Основним аргументом прихильників такої тенденції виступає посилання на загальні історичні та концептуальні корені існуючих в Європі різних національних систем права. Існує також і протилежна тенденція, що виражається в акцентуванні важливості збереження системного різноманітності в праві, підкресленні небезпек інтеграції систем права, здатної привести до знищення національних і регіональних відмінностей взагалі [1].

Однак спроби гармонізувати цивільне право в рамках права ЄС незважаючи на численні академічні дослідження та пропозиції мали тривалий час вигляд фрагментарної гармонізації з метою попередження викривлень у конкуренції або усунення бар'єрів у торгівлі або захисту прав споживачів. Можливо, такий стан речей був компромісом між відокремленістю національних правових систем країн Європи та перспективною ідеєю Європейського кодексу приватного права.

Із закінченням соціалістичної епохи у Східній Європі відкрилася можливість трансформації централізованої планової економіки в ринкову, а також політичної та економічної інтеграції Східної і Західної Європи.

Першого травня 2004 року десять європейських держав стали новими членами Європейського Союзу, який на сьогоднішній день налічує двадцять вісім держав. У державах, що утворюють Європейський Союз, функціонують різні правові системи: з романо-германської системою права і системою загального права. Згідно з доктриною, розробленої Судом ЄС, Європейський Союз має самостійної правової системою, яка є складовою частиною національних правових систем держав-членів Європейського Союзу.

Протягом 90-х років 10 країнами Центральної та Східної Європи були підписані і вступили в силу так звані Європейські угоди з ЄС, націлені на досягнення в кінцевому підсумку їх повного членства в Євросоюзі, скорочення торгових бар'єрів, співробітництво в економічній, фінансовій, технічній і культурній сферах, а також ведення політичного діалогу. Тим самим були створені основи для поступової економічної і політичної інтеграції цих країн з ЄС.

На період підготовки до приєднання до Європейських угод, з першими шістьма країнами Центральної та Східної Європи, які підписали їх (Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Румунія, Болгарія), ЄС уклав Тимчасові угоди, а з іншими чотирма (Естонія, Латвія, Литва, Словенія) Угоди про вільну торгівлю. Дія Тимчасових угод і Угод про вільну торгівлю припинилося при вступі в силу Європейських угод.

В Європейські угоди включені особливі положення, що стосуються «чутливих» галузей виробництва. Так, в січні 1997 р ЄС зняв імпорتنі мита на товари текстильної промисловості, які ввозяться з країн Центральної та Східної Європи, а в січні 1998 р скасував всі кількісні обмеження. Країни Центральної та Східної Європи в свою чергу знижували імпорتنі мита на текстильні вироби з держав ЄС поступово, аж до січня 2000 У угодах передбачалася також поступова лібералізація взаємної торгівлі продукцією сільськогосподарства і рибальства, при цьому січень 2002 був встановлений в якості терміну скасування всіх тарифів і кількісних обмежень.

Завдяки регіональному інтегруванню з Західною Європою країни Центральної та Східної Європи приєднуються до найбільшого в світі ринку. Крім того, вони введуть спільні тарифи ЄС, які нерідко нижче, ніж їхні нинішні імпорتنі тарифи на товари з третіх країн, які не є членами ЄС і Центральноєвропейської угоди про вільну торгівлю (CEFTA), яку можна розглядати як доповнення до Європейських угод.

Позитивним результатом виконання угод про вільну торгівлю став стабільний і передбачуваний характер, який отримала торговельна політика країн Центральноєвропейського регіону. Заборона одностороннього підвищення митних зборів, закріплених угодою, гарантує національним виробникам та іноземним інвесторам, які використовують імпорту сировину, матеріали та комплектуючі вироби, стабільні умови діяльності на національних ринках країн-учасниць ЄС. В результаті поетапного зниження імпорتنих мит на основі реалізації угоди про вільну торгівлю і домовленостей «Уругвайського раунду» відбулось прискорене зростання імпорту цих країн в порівнянні з експортом, так як його лібералізація була здійснена раніше. Це в свою чергу могло збільшити торговий дефіцит країн Центральної Європи з країнами Західної Європи. За час дії угоди про вільну торгівлю країни в помірно-му темпі користувалися додатковими засобами захисту внутрішнього ринку на підставі застережень, які припускали тимчасовий відхід від узгодженого графіка лібералізації. Укладення угоди про вільну торгівлю в поєднанні з приєднанням до рішень «Уругвайського раунду» поставило з усією гостротою проблему підвищення конкурентоспроможності

виробів країн ЦЄ. Передбачалося, що якщо за пільговий період (до повного створення зони вільної торгівлі) країни регіону не зможуть розширити виробництво і експорт конкурентоспроможних товарів, то в світовій економіці вони зберігають своє становище в якості постачальників головним чином енерго- і металомістких виробів і екологічно шкідливих продуктів.

Важливим принципом діяльності СЕФТА стало те, що внутрішні ринки відкриваються не для конкуренції, а для того, щоб доповнювати один одного. В даний час розвиток експорту країн Центральної Європи стримується й не так зовнішніми бар'єрами, скільки внутрішніми труднощами, породженими перебудовою їх економік. Угода створила сприятливі торгово-економічні умови для розвитку експорту країн Центральної Європи, однак тільки лібералізація зовнішньоекономічної сфери виявилася недостатньою для вирішення проблем розвитку експорту, підвищення конкурентоспроможності промислових товарів, зміни структури економіки.

Розвиток та функціонування приватного права ЄС в цілому виглядає як досить суперечливий процес; сприймається дуже неоднозначно як різними інституціями Союзу, так і державами-членами. На цей процес накладають свій відбиток особливості структури і функціонування Європейського союзу, розподіл компетенції між його органами, закріплені міжнародно-правовими актами. Проте твердження, що ідея створення приватного права ЄС досі не вийшла за межі розробки правил технічного характеру, тому що вони не впливають на формування традиційної системи, не може існувати далі. Це підводить до висновку стосовно створення приватного права ЄС.

Список використаної літератури:

1. Sjef van Erp. European Private Law: Postmodern Dilemmas and Choices. Towards a Method of Adequate Comparative Legal Analysis // Electronic Journal of Comparative Law. Vol. 3.1. August, 1999. –
2. Constanze Semmelmann, «The Public-Private Divide in European Union Law or an Overkill of Functionalism», Maastricht Faculty of Law Working Paper. – No. 2012/12. – P. 242 .
3. Remien O. European private international law, the European Community and its emerging area of freedom, security and justice // Common market law rev. 2001. Vol. 38. № 1. P. 53 – 86.
4. Principles of European Contract Law. – Part 1 / ed. by O. Lando. – Nijhoff, 1995.
5. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://webh01.ua.ac.be/storme/2009_02_DCFR_OutlineEdition.pdf

Ключові слова: СЕФТА, приватне право, країни Центральної Європи, європейська інтеграція;

Ключевые слова: СЕФТА, частное право, страны Центральной Европы, европейская интеграция;

Key words: CEFTA, private law, Central European countries, european integration.